

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Тетяна Шевчук

канд. екон. наук, доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка (Україна)

Ганна Кудринська

канд. с.-г. наук, доцент

Львівський національний університет ім. І. Франка (Україна)

Війна – це новий трагічний досвід та водночас нова соціальна реальність для українського суспільства. Ця реальність є екстраординарною. Ситуація винятковості, зумовлена російсько-українською війною, вимагає залучення усіх можливостей для забезпечення належної життєздатності суспільної системи.

Війна – це новий виклик для економіки. За таких умов забезпечення інвестиційної привабливості є пріоритетним завданням національної економіки. Інвестиції як основне джерело розвитку галузі нерозривно пов'язані з інноваційними процесами та є одним із ключових елементів сталого економічного зростання. Уся світова економічна історія доводить, що залучення ресурсів ззовні у формі іноземних інвестицій виступає дієвим засобом піднесення національної економіки.

Україна є країною величезних можливостей, і найбільше переваг отримає той, хто інвестуватиме в Україну вже сьогодні. Передусім інвестиції, а не прямі вливання до бюджету будуть стрижнем відбудови України. Звичайно, рішення про великі інвестиції потребує часу та оцінювання ризиків. Потенційний інвестор має провести due diligence, що триває не менше ніж пів року. Тож процеси, пов'язані з інвестиційною діяльністю, іноземним інвесторам варто розпочинати вже зараз.

Зокрема, для підтримки і розвитку бізнесу реалізується пакет прямих інвестицій в Україну на 250 млн доларів. До цього інвестиційного проекту долучилися Європейський банк реконструкції та розвитку, урядові організації Німеччини і Нідерландів, американський The Rockefeller Foundation завдяки створенню нового фонду Horizon Capital Growth Fund ІУ. Цей фонд передбачає підтримку технологічних та експортно орієнтованих компаній. «У портфелі інвестицій – Rozetka, AjaxSystems, Genezis, Biopharma, MakeUp

та інші відомі українські бізнес-проекти. Фонд планує вкласти інвестиції в українські компанії у секторах з експортною привабливістю, насамперед це IT-послуги та IT-продуктові компанії, електронна комерція, легка й харчова промисловість. Фінансова корпорація розвитку США (DFC), агентство федерального уряду США, яке зазвичай підтримує тільки американських інвесторів, зараз зробили виняток і долучаються до підтримки окремих бізнес проектів від 1 млн доларів до 1 млрд на кожен із них» [1. С. 151-152].

Україні іноземні інвестиції нині дуже потрібні, оскільки сприятимуть: надходженню фінансових коштів, обладнання, сировини і матеріалів, технологій; виробництву товарів широкого вжитку з орієнтацією на підвищення якості життя, культури споживання; структурній перебудові економіки, створенню сучасної галузевої структури на основі технологічного оновлення виробництва; подоланню залежності України від імпорту.

Щоб відновитися державі та дати старт потужному зростанню у післявоєнний час, обсяг інвестицій має становити 35% ВВП щонайменше впродовж 5 років поспіль. План реконструкції, розроблений Нацрадою з відновлення, потребуватиме \$750 млрд інвестицій протягом наступних 10 років, з них \$60-65 млрд, необхідно залучити вже цього року [2].

В Україні основу для сприятливого інвестиційного клімату заклав закон про підтримку значних іноземних інвестицій [3]. У його початковому варіанті багато пунктів, які викликали запитання в бізнесу. І саме незавершеність і нестійкість українського законодавства, що стосується іноземних інвестицій, на сьогодні є одним із сильних дестабілізуючих чинників, які суттєво звужують перелік потенційних інвесторів, які мали б змогу претендувати на державну підтримку. Після початку активних бойових дій, оцінювання масштабів руйнувань і потреб у відновленні стало зрозуміло, що необхідно коригувати підхід до законотворчого процесу. Реалізація оптимальних засобів правового регулювання інвестиційних відносин має полягати в такому: удосконаленні інвестиційного законодавства та забезпеченні його стабільності; створенні в законодавстві системного підходу до стимулювання інвестиційної діяльності, відпрацюванні його ефективних механізмів та правових засобів; створенні спеціальних (вільних) економічних зон, а також системи пільг, гарантій і державної підтримки та підтримки на місцевому рівні; виокремленні пріоритетних галузей економіки та заохоченні інвестицій до них.

Потенційно Україна є інвестиційно привабливою країною. Передумови формування в Україні сприятливого інвестиційного клімату є [4]:

Вигідне географічне положення. Воно визначається розташуванням країни в центрі Європи, на перехресті торговельних шляхів.

Рекреаційні ресурси (Крим, Карпати), сприятливі для розвитку туризму, санаторно-курортного лікування, відпочинку.

Багаті природні ресурси (значні запаси залізної руди і марганцю).

Розвинене сільське господарство (55% орних земель).

Угода про асоціацію та вільну торгівлю з ЄС, кандидатура у члени ЄС.

Один із найбільших ринків Європи (43,5 мільйона споживачів).

Кваліфікована та недорога робоча сила (Україна є одним із найпопулярніших центрів розвитку ІТ, де гіганти аутсорсингу зібрали значну кількість інженерів програмного забезпечення, бізнес-аналітиків та інших технічних спеціалістів).

Для підвищення рівня інвестиційної діяльності необхідним є створення відповідного інвестиційного клімату для іноземного інвестора. Основними параметрами, які визначають інвестиційний клімат у країні, є політична та соціальна стабільність, фундаментальні основи правової системи, стан економіки, система приймання іноземного капіталу, зокрема режим оподаткування, величина митних зборів і акцизів, порядок реєстрації підприємств з іноземною участю тощо.

Однак обсяги іноземних інвестицій в Україну залишаються на дуже низькому рівні та недостатні для сприяння енергійному економічному розвитку країни. Така ситуація зумовлена низкою чинників, які не лише гальмують інвестиційні процеси в Україні, а й впливають на її загальний економічний розвиток. До слабких місць з погляду інвестиційної привабливості можна віднести такі: високий геополітичний ризик (політична нестабільність, яка значно посилилася через широкомасштабне військове вторгнення Росії в Україну наприкінці лютого 2022 року); нестабільна економіка (високий рівень інфляції та вразливість обмінного курсу); слабка правова база та бізнес-середовище (корупція, монополії, слабкі права власності, неефективні державні послуги); високий рівень державного боргу (збільшення у 2021 році до 58,4%, у 2022 році до 62,8% ВВП); збільшення рівня безробіття та бідності [5].

Тож тільки за умови вдалого використання системи стимулів, обмежень і підльг можна домогтися оптимальної відповідності інтересів експортерів капіталу потребам країни, що приймає. Особливу роль у створенні сприятливого інвестиційного клімату відіграє держава, яка має підпорядкувати єдиній меті поточні завдання, чинники, обмежуючи або стимулюючи в певні періоди розвиток окремих видів діяльності, галузей, регіонів. Адже що більше буде компаній, які зможуть працювати в Україні, то швидше відновиться довоєнний рівень добробуту й почнеться перехід до стабільного зростання.

Наразі пріоритетом політики України є об'єднання всіх її сил для перемоги та відновлення економіки України після війни. У майбутньому

Україна повинна стати більш відкритою для міжнародного бізнесу, оскільки надходження іноземного капіталу та інтелектуальної власності не тільки відродить паралізований промисловий сектор країни і таким чином знизить рівень безробіття, а й сприятиме створенню нових ресурсозбережених виробництв на основі останніх технологічних розробок.

Список використаних джерел

1. Іващенко О. Бізнес у воєнний час: структурування і практики виживання. Українське суспільство в умовах війни. 2022: колект. моногр. / за ред. Є. Головахи, С. Макеєва. Київ : Інститут соціології НАН України, 2022. С. 151-160.
2. Країна можливостей: чому інвестор прийде в Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/29/691997/>
3. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>
4. Інвестиційний клімат України: основні проблеми та перспективи формування. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/271617>
5. World Bank Group. Doing Business – 2020: Economy Profile of Ukraine. 2021. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/u/ukraine/UKR.pdf>